

Kent Kimliğinin Şekillenmesinde Kültürel Unsurların Rolü: İzmir Örneği

Büşra AYDIN¹

Özet

Bu çalışma, kent kimliğinin oluşumunda kültürel unsurların rolünü İzmir örneği üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın problemi, hızlı kentleşme ve nüfus artışının kentin özgün değerlerini korumayı zorlaştırması ve kentlilik bilincini etkilemesidir. Çalışma kapsamında, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kültürel ve sosyal projeleri, kent konseyi faaliyetleri ve dijital katılım platformları nitel yöntemlerle analiz edilmiştir. Bulgular, belediye projelerinin kent sakinlerinin aidiyet duygusunu güçlendirdiğini; kent konseyleri ve dijital katılım araçlarının demokratik yönetimi destekleyip kentlilik bilincini pekiştirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak, İzmir örneği, yerel yönetimlerin kültürel politikalarının kentlilik bilinci ve aidiyet duygusu üzerindeki etkisini somut biçimde ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kent Kimliği, Kültürel Unsurlar, İzmir, Kentlilik Bilinci, Katılımcı Yönetim

The Role of Cultural Elements in Shaping Urban Identity: The Izmir Example

Abstract

This study aims to examine the role of cultural elements in the formation of urban identity through the example of Izmir. The problem with this study is that rapid urbanization and population growth make it difficult to preserve the city's unique values and affect civic awareness. The study analyzes the Izmir Metropolitan Municipality's cultural and social projects, city council activities, and digital participation platforms using qualitative methods. The findings demonstrate that municipal projects strengthen residents' sense of belonging, while city councils and digital participation tools support democratic governance and strengthen civic awareness. Consequently, the example of Izmir concretely demonstrates the impact of local governments' cultural policies on civic awareness and sense of belonging.

Keywords: Urban Identity, Cultural Elements, Izmir, Civic Awareness, Participatory Management

¹ Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Öğrencisi, hayalimpolyglot58@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-0173-4649>

1.GİRİŞ

Tarih boyunca insan ilişkilerini merkeze alan kentler, sosyal, siyasal ve kültürel birer yerleşim alanı olarak önem kazanmıştır. Günümüzde ise küreselleşmenin etkisiyle kentler, yalnızca mekânsal işlevleriyle değil, sahip oldukları toplumsal ve kültürel değerler aracılığıyla özgün kimlikler oluşturmalarıyla da ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda kentler, toplumun bir arada yaşamasını sağlayan değerler üzerinden kent kültürünün gelişimine önemli katkılar sunar. Kent kültürünün, kent kimliğinin oluşumundaki rolü, bu çalışmanın temel odak noktasıdır. Bu çalışmada, tarihi dokusu ve kültürel çeşitliliğiyle öne çıkan İzmir kenti ele alınmıştır. Kent kimliği, bireylerin ve toplumların mekânsal, tarihsel ve kültürel bağlamda kendilerini ifade etmelerini sağlayan çok boyutlu bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Kentlerin sosyal ve kültürel yapısı, toplumsal değerler, gelenekler, tarihî birikim ve yerel kültürel unsurlar aracılığıyla şekillenir. Günümüzde hızlı kentleşme ve küreselleşme süreçleri, kent kimliğinin korunmasını ve geliştirilmesini daha da kritik hâle getirmektedir. İzmir, tarihî geçmişi ve kültürel çeşitliliğiyle Türkiye’de kent kimliği çalışmalarına örnek teşkil etmektedir. Bu çalışmanın amacı, İzmir özelinde kültürel unsurların kent kimliğinin oluşumundaki rolünü ortaya koymak ve kentlilik bilincinin güçlendirilmesine katkı sağlayacak stratejileri belirlemektir. Bu bağlamda, literatür taraması aracılığıyla kent kimliği ve kültürel unsurlar arasındaki kuramsal çerçeve incelenmiştir. Çalışmanın temel varsayımı, kültürel unsurların kent kimliğinin oluşumunda belirleyici bir rol oynadığıdır. Bu varsayım, İzmir’deki tarihî miras, kültürel çeşitlilik ve kentleşme dinamikleri bağlamında tartışılmaktadır. Sonuç olarak çalışma, kent kimliği kavramının daha bütüncül bir biçimde anlaşılmasına ve İzmir özelinde kentlilik bilincinin artırılmasına yönelik öneriler geliştirilmesine imkân tanımaktadır.

2. YÖNTEM

Bu çalışma, İzmir’in kent kimliği ve kültürel belediyeçilik uygulamalarını anlamak amacıyla nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Araştırma, durum çalışması (case study) modeli çerçevesinde kentin tarihî, kültürel ve mekânsal özellikleri ile belediyeçilik uygulamaları arasındaki ilişkiyi incelemeye yöneliktir. Araştırmada veri toplama süreci hem ikincil hem de birincil veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. İkincil veriler, akademik yayınlar, raporlar ve resmi belgeler üzerinden kent kimliği, kültürel belediyeçilik ve yerel yönetim uygulamaları çerçevesinde incelenmiştir. Birincil veriler ise İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İzmir Kent Konseyi’nin kültürel projeleri, etkinlik takvimleri ve resmi dokümanları üzerinden analiz edilmiştir.

Verilerin analizi, içerik analizi ve doküman analizi yöntemleri kullanılarak yürütülmüştür. Analiz süreci, öncelikle veri toplama ve sınıflandırma aşaması ile başlamış, kaynaklardan elde edilen bilgiler tematik olarak ayrılmıştır. Daha sonra belirlenen temalar ve alt temalar için veri kodlaması yapılmış, kodlar kent kimliği, kültürel belediyeçilik ve katılım gibi ana kategoriler altında gruplandırılmıştır. Son aşamada ise kategoriler literatür ve kavramsal çerçeve ışığında yorumlanarak, İzmir’in kent kimliğine katkıları değerlendirilmiştir. Verilerin geçerliliği ve güvenilirliği, analiz sürecinde resmi belgeler ve güvenilir akademik kaynaklarla desteklenmiş, araştırma süreci bilimsel araştırma ve yayın etiğine uygun bir biçimde yürütülmüştür.

3. KENTİN BİRİKİMSSEL NİTELİĞİ, KENT KİMLİĞİ VE KÜLTÜRÜ İLE BELEDİYESİ FAALİYETLERİNİN ROLÜ

Günümüzde hızla gelişen ve küreselleşen dünyada, bireylerin ve toplumların kendilerini çok yönlü olarak ifade edebilmelerinin en temel aracı kenttir. Kentin bir birikim olgusu şeklinde ele alınması, kent kimliği ile kent kültürü kavramlarını doğru kavramak ve bu ikisi arasındaki bağı doğru yorumlamakla mümkündür. (Güler vd., 2016:91). Ortaya çıktıkları dönemden itibaren içinde buldukları siyasi, kültürel ve toplumsal koşullara bağlı olarak sürekli değişim gösteren kentler, günümüzde en önemli yaşam alanları arasında yer almaktadır. Kent üzerine farklı anlayışlar bulunsada genel olarak kent; yönetsel yapısı, sınırları içinde yaşayan bireylerin iş bölümü ve ekonomik dağılımı, nüfus yoğunluğu ile toplumsal ve kültürel ilişkileri bakımından kırsal bölgelerden ayrılan bir mekân biçiminde tanımlanabilir (Başaran, 2008: 17). Kent, insanların birbirleriyle ve çevresiyle etkileşime girdiği, düşünce dünyasını şekillendirdiği, bireylere toplum-mekân-davranış bağlamında kendi yaşam koşullarını biçimlendirme fırsatı sunduğu, yalnızca fiziki değil aynı zamanda kültürel, toplumsal ve davranışsal alanlardır. İnsanlar arasındaki toplumsal ilişkilerin odağına yerleşen kentler, kent kimliği ile kent kültürünün oluşması ve sürdürülmesinde temel bir işlev üstlenir. (Güler vd., 2016:91) Bir kentten söz edildiğinde, onu diğerlerinden ayıran en belirleyici unsur olan kent kimliğinden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Kent kimliği; her kentin tarihsel, sosyo-ekonomik, kültürel ve fiziksel yapısında biçimlenen, kent sakinlerinin yaşam tarzlarıyla şekillenen, değişen kent formuna göre kendini yenileyen ve geçmişten geleceğe taşınan çok boyutlu bir bütündür (Kaypak, 2010: 375). Uzun bir zaman içerisinde oluşan kent kimliği, coğrafi özellikler, tarihsel miras, kültürel düzey, mimari yapılar, yerel gelenekler ve kentlilerin farklı yaşam tarzları gibi pek çok faktörden etkilenir. Bu unsurların çeşitliliği, her kente farklı bir kimlik kazandırarak özgünlüğünü sağlar. Sürekli gelişim ve değişim süreci yaşayan kentler ve toplumsal ilişkiler de bu doğrultuda kent kimliğinin yeniden tanımlanmasına yol açar (Es, 2007: 48). Toplumsal bağların kent kimliğinin oluşumundaki etkisi, aynı zamanda onun kent kültüründen ayrı düşünülmeeyeceğini de gösterir (Güler vd., 2016:91). Kentler yalnızca insanların barınma ve işgücü ihtiyaçlarını karşılayan fiziksel alanlar olmanın ötesinde; kültürel, toplumsal, ekonomik ve siyasal etkileşim merkezleridir. Ekonomik, politik ve kültürel yaşamın odağında bulunmaları, onlara bu alanlarda öncü ve yönlendirici bir rol yükler (Wirth, 2002: 78). Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde, kentin kimliğini belirleyen en önemli faktörlerin tarih ve kültür olduğu görülür. (Güler vd., 2016:92). Kaya'ya (2007: 20) göre, her şehrin kendine ait bir hikâyesi vardır ve bu hikâyeye, kentin kendine özgü niteliklerini ve farklılığını ortaya çıkaran kent kültürünü şekillendirir. Kent kültürü, geçmişten günümüze kentliler tarafından oluşturulan maddi ve manevi değerlerin tümü şeklinde tanımlanabilir. Bir kentin demografik, doğal, tarihsel ve kültürel süreçleriyle sosyo-ekonomik yapısı arasındaki etkileşim sonucunda gelişen kent kültürü, toplumun gelenek ve görenekleri, alışkanlıkları ve yaşam tarzları hakkında ipuçları verir (Es, 2007: 91-92). Kentler, mekânsal bir işlevin yanı sıra toplumsal bir bütünleştirici özelliğe de sahip olduklarından, kent kültürü bir kenti tanımlamada ve özgün kimliğini açığa çıkarmada büyük öneme sahiptir. Kent, hem kültürel hem de fiziksel bir mekân olarak düşünüldüğünde, onun kimliğini belirleyen unsurların çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu görülür. Kent kimliği; bir kentin tarihsel, siyasal, sosyal ve ekonomik gelişim sürecinde şekillenen ve kent kültürüyle doğrudan bağlantılı bir olgudur. Dolayısıyla kent kimliğinin önemini ve özelliklerini açıklarken kültür-kimlik bağının göz ardı edilmemesi gerekir. (Güler vd., 2016:92). Keleş'in (2005: 14) ifade ettiği gibi her kent, kimliğinde kendisine has, ayırt edici öğeleri barındırır. Bu öğelerin ortaya çıkışı; tarihi dokudan coğrafi yapıya, kent sakinlerinin kente yüklediği manevi anlamlardan yaşam

tarzlarına, ortak gelenek ve kültürel alışkanlıklara kadar pek çok unsurla ilişkilendirilebilir. Başka bir deyişle, kentleri birbirinden ayıran kimlik olgusu, kent kültürü ile ayrılmaz bir bütünlük içindedir. Bu sebeple, kent kimliğini meydana getiren yapı taşları aslında kent kültürünün kodlarını temsil etmektedir (Alver, 2009: 430). Kentin hem somut hem de soyut açıdan kazandığı kimlik öğelerinin büyük bölümü, doğrudan kültürel yapıyla bağlantılıdır. (Güler vd., 2016:92). İnsan ve toplum, beşeri çevrenin en temel bileşenleri olarak, kent kimliğinin şekillenmesinde ve küreselleşme çağında yeniden anlam kazanmasında belirleyici role sahiptir. Toplumun kuşaktan kuşağa aktardığı inanç ve değer sistemi ile kültür, bireylerin yaşamına anlam kazandırdığı gibi kent kimliğini inşa eden başlıca faktörlerden biri olmuştur (Güvenç, 1994: 48). Sağlam bir kent kimliği; kültürel değerlerin sürekliliği, kentin geçmişten bugüne taşıdığı maddi-manevi mirasın korunması ve bu mirasın gelecek nesillere aktarılmasıyla mümkün hale gelir. Bu açıdan kent kimliğinin, toplumun bizzat ürettiği bir aidiyet duygusu olduğu söylenebilir (Tekeli, 1991: 79-89). Kent kimliğinin en belirgin özelliği de burada açığa çıkar: Mekân boyutunun ötesinde kültürel bir değer olarak, kimlik topluluklarca inşa edilir, yaşatılır ve gelecek kuşaklara bırakılır. (Güler vd., 2016:92). Kent kültürü bağlamında kimliği öne çıkaran bir başka boyut ise, kentin doğal ve tarihsel mirasının kimlik üzerindeki etkisidir. Kenti hem sakinleri açısından anlamlı kılan hem de diğerlerinden farklılaştıran bu unsurlar, aynı zamanda kent kültürünün somut mirasını oluşturur. Kentin özgün yüzünü belirleyen, silüetini çizen ve bu yolla ayırt edici kimliğini ortaya çıkaran bu miras, kültür-kimlik ilişkisinin en somut göstergesidir. Kaya (2007: 20) kentin bölgesel ve coğrafi farklılıklarının, başka hiçbir değerle ikame edilemeyecek bir hazine olduğunu ifade etmektedir. Bu farklılıklar, kentin fiziki kimliğini biçimlendirdiği gibi kültürüne de katkı sağlar. Sonuç olarak, kent kimliğini kültür bağlamında vazgeçilmez kılan şey, bu iki olgunun karşılıklı etkileşim içerisinde olmasıdır. Kültürün kent kimliğinin oluşumunda sahip olduğu yüksek pay, aynı zamanda kent kültürünü oluşturan unsurların derinlemesine anlaşılmasını gerekli kılmaktadır. Kültür; bir toplumun ihtiyaçlarını karşılama yollarını, kurumlarını, gruplarını, inanç ve geleneklerini kapsayan, dinamik ve bütüncül bir yapı olarak (Hançerlioğlu, 1967: 225), kentin ortaya çıkışında ve yaşam biçiminin belirlenmesinde temel bir işlev üstlenmektedir. Kente ait hem somut hem soyut değerlerin oluşum sürecinde etkili olan kültür, kent yaşamının devamlılığını sağlayan en önemli bileşenlerden biridir. Bu nedenle kent kültürünü meydana getiren faktörler, maddi olduğu kadar manevi boyutlarda da çeşitlilik göstermektedir. Kentler; insanların yalnızca bir arada yaşamalarını değil, aynı zamanda düşünsel birliktelik kurmalarını, sosyal ilişkiler geliştirmelerini ve siyasi tercihlerini ortaya koymalarını mümkün kılan mekânlar olarak, toplumların kültürel dokusundan ayrı düşünülemez. Bu bağlamda kent, hem toplumsal alanların yansıdığı bir zemin oluşturur hem de kültürel sürekliliği güvence altına alır. Fiziksel, toplumsal ve yapısal çeşitlilikler, her kente özgün bir kültür kazandıran en önemli etmenlerdir. Kente yüklenen işlevlerin, içinde bulunduğu kültürel yapı ve karmaşıklık düzeyine göre değiştiğini vurgulayan Hatt ve Reiss, bu farklılığın kenti yalnızca bir yerleşim alanı olmaktan çıkarıp, toplumun kültürünü yeniden üreten bir atölyeye dönüştürdüğünü ileri sürmektedir (Hatt ve Reiss, 2002: 30). Toplumların siyasal, ekonomik, kültürel ve fiziksel alanlarını bünyesinde barındıran kentlerin varlığını sürdürebilmesi, doğrudan kent kültürünün devamlılığına bağlıdır. Kent kültürünü oluşturan en önemli öğelerden biri olan tarihsel mirasın korunması, bu açıdan kentin geleceğe taşınmasının güvencesi niteliğindedir. Kentin özgün değerlerinin canlı tutulması, bu mirasın geçmişten geleceğe aktarımıyla mümkün olabilir. Kentleri yaşayan birer organizma kılan unsur, onlara kimlik kazandıran kültürel etkileşim araçlarıdır (Es, 2007: 50-51). Her toplumun kültür yapısı farklılık gösterdiğinden, kentlerin sahip olduğu tarih bilinci, doğal

güzellikleri, gelenekleri, görenekleri, kentlilerin mekânsal ve manevi bağları, kentin ekonomik, politik ve yönetsel işleyişi gibi unsurlar, onları eşsiz kılmaktadır. Bu noktada, kültür ve kimliğin gelişimini somut projeler ve uygulamalarla destekleyen belediyeçilik anlayışı, kentlerin vizyonunu şekillendirmede büyük rol oynamaktadır. Yaşam kalitesini artırmayı ve sürdürülebilirliği sağlamayı hedefleyen bu anlayış, kent kültürünün korunmasına katkı sunduğu gibi, kentin özgün kimliğinin oluşmasında da belirleyici olmaktadır. Kent kültürünün ortaya çıkardığı değerlerin paylaşıldığı ve yaşam alanlarını şekillendiren zemin içinde, toplumsal yapıyı yönlendirme ve etkileme gücünü en çok elinde bulunduran aktörlerin başında yerel yönetimler gelmektedir. Bu yönetimler, yalnızca kültürel değil aynı zamanda fiziksel ve sosyo-ekonomik bakımdan da kentin gelişmesi, ilerlemesi ve kültürel kimliğinin korunması sorumluluğunu taşıyan temel kurumlar arasında bulunmaktadır. Bir kentin tarihsel dokusu, doğal güzellikleri ve manevi-kültürel mirası, kentle orada yaşayan bireyler arasında güçlü bir duygusal bağ kurar. Böylece kent sakinlerinin, yaşadıkları mekâna yönelik aidiyet hisleri pekişir. Bu unsurlar, kent kültürünün hem inşa edilmesini hem de sürekliliğinin sağlanmasını kolaylaştırıcı rol üstlenmektedir (Kurt, 2011: 266). Uluslararası kuruluşlar ve devletin yanı sıra, söz konusu kültürel değerlerin oluşturulması, korunması ve geliştirilmesi konusunda en yetkin ve halka en yakın kurumlar yerel yönetimlerdir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı da bu görevi özellikle vurgulamakta; yerel yönetimlere, kentlerin sahip olduğu tarihsel miras ile kültürel unsurların korunması görevini açıkça yüklemektedir (Keleş, 2005: 16). Dolayısıyla kent kimliği ve kültürü adına alınan yerel ve siyasal kararların misyon ve vizyon çerçevesinde doğrudan etki doğurması, belediyeçilik faaliyetlerinin bu alandaki rolünü tartışılmaz derecede önemli kılmıştır. (Güler vd., 2016:94). Kent kimliğinin güçlendirilmesi ve kültürel değerlerin korunması açısından bireyler, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler gibi kentin sürekliliğinde söz sahibi olan tüm aktörlerin rolü büyüktür. Bununla birlikte, kent sakinlerinin yaşadıkları mekânın farkına varmalarını sağlamak, onlara kentle ilgili aidiyet duygusu kazandırmak ve bu bilinç aracılığıyla kentin değerlerini korumaya yönlendirmek görevi esas olarak yerel yönetimlere, yani belediyelere düşmektedir. Dolayısıyla bu noktada politika geliştirme sürecinde belirleyici unsur yerel yönetimlerdir (Kurt, 2011: 172). Belediyeler, kentlerde kente özgü kültürün şekillenmesine katkı sağlayan, kentin kendine has bir kimlik kazanmasında öncülük eden kurumlar olarak; hem maddi hem de manevi kültürel mirasın korunmasında, ayrıca kentteki yapılaşmanın bu değerlerle uyumlu yürütülmesinde önemli işlev üstlenmektedir (Yahyağil, 1998: 116). Özellikle yeni kurulan belediyelerin başarılı olabilmeleri, kentin tarihsel dokusuyla bağlarını koparmadan, geçmişten beslenen bir kentsel doku geliştirmelerine bağlıdır. Kentin geleneksel ve kültürel niteliklerini dikkate alarak, nüfusun kültürel yapısına uygun biçimde hazırlanan politikalar, belediyelerin uygulama ve etki açısından daha verimli sonuçlar almasına yardımcı olmaktadır. Bu doğrultuda belediyelerce geliştirilen kültür politikaları, halkın yaşadıkları kente sahip çıkmalarını kolaylaştırmakta; ayrıca yerel yönetimlerin kentin sosyal, kültürel ve fiziksel görünümünü dış dünyaya yansıtan faaliyetlerini desteklemektedir (Göksel ve Kutlu, 2014: 75). Kent kültürünün ve kimliğinin kazanılması sürecinde, kentin geleceğine yönelik düşüncelerle ortaya konulan yeni fikirler, projeler, programlar, organizasyonlar ve özellikle kurumsal yapılar, sürecin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu tür uygulamalar, kente ilişkin sunulan hizmetlerin niteliğini artırmakta; hizmet kalitesindeki yükselme ise kent kimliği bağlamında aidiyet duygusunu güçlendirmektedir (Kurt, 2011: 267). Belediye hizmetlerine ilişkin geleneksel bakış açısının dönüşmesi, bu alandaki sınırların genişlemesine ve toplumun taleplerinde farklılaşmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Belediyeçiliğin yalnızca altyapı ve fiziki düzenleme faaliyetlerinden ibaret

olmadığı anlaşıldıkça, belediyeler sosyal ve kültürel alanlarda da etkinlik göstermeye başlamışlardır. Bu çeşitlenme, “kültürel belediyecilik” adıyla anılan yaklaşımın doğuşuna zemin hazırlamıştır (Özcan, 2011: 4). Kültürel belediyecilik, hem mevcut kent kültürünün canlılığını sürdürmesinde hem de yeni kurulan kent mekânlarında kültürel birikimin oluşumunda kritik bir işlev üstlenmektedir. Dolayısıyla, kültürel belediyeciliği yalnızca tiyatro, sergi ya da kitap fuarı gibi etkinliklerle sınırlamak yerine; kalıcı kültürel öğelerin korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi süreci olarak değerlendirmek daha kapsamlı bir yaklaşım olacaktır (Keleş, 2005: 14). Kentlerin kendine has kültürel değerleri, sokaklarının ve meydanlarının biçimiyle de görünür hâle gelmektedir. (Güler vd., 2016). Meydanlar, sokaklar ve açık alanlar; bireylerin bulunduğu, iletişim kurduğu ve kent kültürünü inşa ettiği kamusal mekânlar olarak öne çıkar (Erdönmez ve Akı, 2005: 68). Bu nedenle kent kimliğinin temel taşı olan kültürel öğelerin korunması, sürdürülmesi ve yönetimi belediye çalışmalarının sürekliliğini zorunlu kılmaktadır. (Güler vd., 2016:96). Belediyeler, kent sakinleriyle kent kimliği arasında köprü kuran kurumlardır. Yasalarca kendilerine verilen yetki ve görevler kapsamında hizmet üreterek, yerel ölçekte ortaya çıkan kültürel sorunlara en uygun çözümleri geliştirme imkânına sahiptirler. Büyükşehir Belediye Kanunu da bu çerçevede, “kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokuyu korumak, kent tarihi açısından önem taşıyan mekânların işlevlerini geliştirmek” görevini belediyelere yüklemiştir (Öztaş ve Zengin, 2008: 170). Bu bağlamda belediyeler; kent müzeleri ve sanat galerilerinin açılmasından kültür-sanat festivallerine, yerel kimliği temsil eden folklor topluluklarının kurulmasından farklı kültürel etkinliklerin düzenlenmesine kadar pek çok faaliyet yürütmektedir (TODAIE, 1992: 223). Sonuç olarak, kent kimliği oluşumunun tarihsel köklerden geleceğe uzanan dinamik bir süreç olduğu göz önünde bulundurulduğunda, çağdaş teknolojilerin ve yeniliklerin belediye öncülüğünde kentin simgesel değerleriyle bütünleştirilmesi, kimliği oluşturan kültürel unsurların korunmasını güçlendirecektir. (Güler vd., 2016) Kent kimliği ve kent kültürü, uzun dönemli tarihsel birikimin, toplumsal ilişkilerin, mekânsal örgütlenmenin ve kültürel değerlerin karşılıklı etkileşimiyle şekillenen dinamik bir yapı sunmaktadır. Bu çerçevede belediyecilik faaliyetleri, kentin hem maddi hem de manevi mirasını koruyup geliştirerek, sürdürülebilir bir kent vizyonunun inşasında belirleyici bir aktör konumuna yerleşmektedir. Kentlerin özgün kimliklerini görünür kılan tarihsel doku, kültürel çeşitlilik, toplumsal hafıza ve mekânsal düzenlemeler, yerel yönetimlerin uyguladığı politikalarla güçlenmekte; kültürel belediyecilik anlayışı ise şehirleri yalnızca fiziki olarak değil, sosyo-kültürel açıdan da geleceğe hazırlayan stratejik bir çerçeve sunmaktadır. Bu nedenle kent kimliği, sadece geçmişten devralınan bir miras değil, aynı zamanda belediyelerin yönlendirici rolüyle sürekli yeniden üretilen, toplumun aidiyet duygusunu pekiştiren ve kentlerin sürdürülebilir gelişimine yön veren çok boyutlu bir süreçtir.

4. İZMİR’İN COĞRAFİ KONUMU, TARİHİ VE KÜLTÜREL MİRASI IŞIĞINDA KENT KİMLİĞİ VE STRATEJİK ÖNEMİ

İzmir, Türkiye’nin batısında, Ege Bölgesi’nin kıyısında yer alır ve nüfus bakımından ülkenin üçüncü büyük şehridir. Hem stratejik hem de kültürel açıdan önemli bir merkez olarak öne çıkan şehir, kuzeyde Manisa ve Balıkesir, doğuda Aydın, batıda ise Ege Denizi ile çevrilidir. Doğal sınırları arasında kuzeyde Madra Dağları, güneyde Kuşadası Körfezi ve batıda Çeşme Yarımadası’nın Tekne Burnu bulunur. Bu coğrafi konum, İzmir Körfezi ve tarihi İzmir Limanı sayesinde şehre hem ekonomik hem de stratejik bir değer kazandırır. İzmir’in tarihi yaklaşık 8.500 yıl öncesine uzanır. Tepekule (Bayraklı) ve Smyrna Antik Kenti gibi alanlar, kentin köklü geçmişini gözler önüne serer. Antik çağda “Smyrna” olarak bilinen şehir,

Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde de önemli bir merkez olmuş; farklı kültürlerin bir arada yaşadığı, hoşgörülü bir şehir kimliği geliştirmiştir. Bu zengin tarih ve kültürel birikim, günümüzde İzmir'in kent kimliğinin şekillenmesinde belirleyici rol oynar. Modern dönemde İzmir, ekonomik, kültürel ve sosyal açıdan Türkiye'nin önde gelen şehirlerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir. Büyükşehir belediyesi ve ilçeler aracılığıyla yürütülen şehir planlaması, ulaşım altyapısı ve kültürel etkinlikler, kentin kimliğini korumasına ve geliştirmesine katkı sağlar. Özellikle her yıl düzenlenen İzmir Enternasyonal Fuarı, şehrin uluslararası alanda tanınmasını sağlarken kültürel çeşitliliğini de öne çıkarır. Sonuç olarak, İzmir; coğrafi konumu, zengin tarihi ve kültürel mirası, farklı medeniyetlerin izlerini taşıması ve yerel yönetimlerin etkin çalışmaları sayesinde, kent kimliğini koruyarak modern bir metropol olarak gelişimini sürdüren, stratejik öneme sahip bir şehirdir.²

4.1. İzmir'in Tarihî, Kültürel ve Kentsel Kimliği: Geçmişten Günümüze Sosyal, Ekonomik ve Mekânsal Dönüşümler

İzmir, Türkiye'nin batısında yer alan ve tarihî, kültürel ve doğal zenginlikleriyle öne çıkan bir metropoldür. M.Ö. 6500 yılına kadar uzandığı düşünülen yerleşim geçmişiyle, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu tarihî derinlik, kentin kimliğini oluşturan temel unsurlar arasında yer almaktadır (İzmir Ticaret Odası, 2025). İzmir'in tarihî kimliği, antik çağlardan günümüze kadar uzanan zengin bir geçmişe dayanır. M.Ö. 4. yüzyılda kurulan Smyrna, Roma İmparatorluğu döneminde önemli bir şehir olmuştur. Günümüzde, Agora of Smyrna gibi antik yapılar bu tarihî mirası yansıtmaktadır. Ayrıca, Kadifekale gibi yapılar da kentin tarihî dokusunun önemli örnekleri arasında yer almaktadır. Kültürel açıdan, İzmir'in kimliği çok kültürlü yapısıyla şekillenmiştir. Osmanlı döneminde Levantenler, Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler gibi farklı etnik gruplar, kentin sosyal ve kültürel yapısına katkı sağlamıştır. Bu kültürel çeşitlilik, kentin mimarisinde de kendini göstermektedir. Özellikle Levanten konakları, bu kültürel mirası günümüze taşımaktadır. Doğal güzellikler açısından ise, İzmir'in zengin coğrafyası kentin kimliğini pekiştiren unsurlar arasında yer almaktadır. Yeşilova Höyüğü gibi arkeolojik alanlar kentin tarihî geçmişi aydınlatmakta; İzmir Körfezi ve çevresindeki doğal alanlar ise kentin yaşam kalitesini artıran unsurlar olarak öne çıkmaktadır. 17.yüzyılın başlarında İzmir, dünya ticaretinde önemli bir merkez konumundaydı. Osmanlı yönetiminin bazı Avrupa devletlerine tanıdığı kapitülasyonlar, kentte yabancı konsoloslukların sayısının artmasına zemin hazırlamıştır. Bu konsolosluklar, özellikle denizyolu ticaretinde etkin bir rol oynamış ve her yabancı gemi şirketinin kendi yükleme limanlarını oluşturmasına olanak sağlamıştır. 1866 yılında bir İngiliz firması, İzmir-Aydın arasında 130 kilometrelik demiryolunu hizmete açmış; bunu İzmir-Turgutlu ve Manisa-Bandırma hatları izlemiştir. Bu altyapı çalışmaları sayesinde İzmir Limanı, Anadolu'nun tarımsal üretim merkezleriyle demiryolu bağlantısı kurarken, kent içi ulaşım tramvay hatlarıyla sağlanmıştır. Böylece, Avrupa kapitalist sisteminin sosyal ve ekonomik değerleri İzmir'e taşınmış; kent yalnızca bir liman kenti olmanın ötesinde, Osmanlı İmparatorluğu'nun ithalat ve ihracatında kritik bir ekonomik merkez hâline gelmiştir. 18.yüzyılın ortalarından itibaren İzmir, ticaret kenti olarak ivme kazanmış ve 19. yüzyılda taşımacılık, sigorta, depolama ve bankacılık gibi hizmet sektörlerinde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu ekonomik canlılık, kentte farklı etnik grupların bir arada ve uyum içinde yaşamasını şekillendirmiştir. 1657-1658 yıllarında İzmir'e gelen ünlü seyyah Evliya Çelebi'ye göre, kentin Kadifekale eteklerinden denize

² Burdaki bilgiler yazarın konuyla ilgili kendi bilgi ve birikimine dair bilgileri içermektedir.

kadar uzanan düz alanda yaklaşık 10.300 konut bulunmaktaydı. Bu alanda Müslüman, Avrupalı, Yahudi, Ermeni ve Çingene toplulukları, uzmanlaştıkları ekonomik faaliyetlerle uyum içinde yaşamaktaydı. Evliya Çelebi ayrıca kentin 12 cami, 40 kilise ve bir havraya sahip olduğunu kaydetmiştir (Ülker, 1994: 10). 19.yüzyıl, İzmir'in sosyal ve ekonomik yapısının yeniden biçimlendiği bir dönem olmuştur. Ticari faaliyetlerde bulunmak amacıyla kente yeni sosyal grupların gelmesi, kentin kozmopolit karakterinin temellerini atmıştır. 19. yüzyılda etnik çeşitlilik artmış ve gruplar kendi yerleşim bölgelerini oluşturmuşlardır: Türk nüfusu Kadifekale eteklerinde, Yahudiler Karataş'ta, Fransızlar Alsancak'ta, İngilizler Karantina ve Göztepe'de yaşamıştır. Bu dönemde yeni yerleşim alanları, özellikle Göztepe, Güzelyalı ve Üç Kuyular çevresinde bahçeler ve denize bakan yalılarla İzmir'in banliyöleri hâline gelmiştir. 19. yüzyılın sonlarında, deniz kenarındakiyalılara zengin Müslüman Türkler ile birlikte Fransız ve İngilizler de yerleşmeye başlamıştır. Kentsel gelişim süreci, özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sanayileşmeyle hız kazanmıştır. İzmir Limanı, ticaret kenti kimliğini pekiştirerek iyileştirilmiş ve kent nüfusu göçlerle artış göstermiştir. Levantenlerin etkisiyle İzmir, Anadolu'daki diğer şehirlerden farklı bir kimlik kazanmıştır. Kent merkezindeki yoğun nüfus, su, hava ve toprak kirliliği gibi sorunları beraberinde getirmiş; salgın hastalıklar özellikle yabancı gemilerin etkisiyle artmıştır. Bununla birlikte, İzmir'in uluslararası ihracat limanı olması, kültürel yaşamı da zenginleştirmiştir. Sinema ve tiyatro binaları, dans salonları ve gece kulüpleri hem sayıca artmış hem de nitelik kazanmıştır. Akdeniz'in önemli liman kentlerinden biri olan İzmir, kent dokusundaki yeni yapılanmalar ve kültürel çeşitlilik sayesinde kentlilerin yaşam kalitesini doğrudan etkilemiştir. 1923 yılı, İzmir'in etnik yapısında köklü değişikliklere sahne olmuştur. Türkiye ile Yunanistan arasında gerçekleştirilen nüfus mübadelesi sonucunda Ortodoks Yunanlılar, Ermeniler ve diğer topluluklar kentten ayrılmış; Yunanistan'dan gelen Türk-Müslüman nüfus ise İzmir'in demografik yapısını oluşturmuştur. 1950'li yıllardan itibaren Türkiye'nin üçüncü büyük kenti olarak İzmir, iç göçlerle nüfus artışı yaşamış; planlı imar alanlarının yetersizliği ise gecekondu bölgelerinin büyümesine yol açmıştır. Tarihi dokunun korunması ve kentsel dönüşüm projeleri kapsamında yüksek blok apartmanlar inşa edilirken, yeni gelen yoksul nüfus tarım ve orman alanlarının imara açılmamış bölgelerine yerleşmiştir. 21.yüzyılın başlarında İzmir, geçmişten gelen tarihî mirasını koruma konusunda çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Kent dokusundaki modern yapılanmalar yalnızca doğal kaynaklar üzerinde baskı yaratmakla kalmamış, aynı zamanda kentin tarihî kimliği ile bütünleşme süreçlerinde de engeller oluşturmuştur (Tatlıdil, 2009).

4.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde Kültürel Belediyecilik ve Kent Kimliğinin Güçlendirilmesi

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kültürel belediyecilik anlayışı, 6360 sayılı Büyükşehir Kanunu ile birlikte büyükşehir sınırlarının il mülki sınırlarına kadar genişlemesi sonucu önemli bir dönüşüm geçirmiştir (Resmî Gazete, 2012). Bu dönüşüm, belediyenin görev, yetki ve sorumluluk alanlarını genişletmiş ve sosyal ile kültürel hizmetlerin kapsamını artırmıştır. Büyükşehir sınırlarının genişlemesi ve nüfusun artmasıyla birlikte, belediyenin kültürel hizmetleri yalnızca merkez ilçelerle sınırlı kalmayıp tüm il genelinde yaygınlaştırılmıştır. Bu kapsamda, İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı, kent kültürünün korunması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla çeşitli projeler yürütmektedir. Kültürel belediyecilik, İzmir özelinde kentin tarihî ve kültürel dokusunun korunması, sosyal ve kültürel hizmetlerin yaygınlaştırılması ve kent kimliğinin güçlendirilmesi hedeflerini içermektedir. Bu

doğrultuda Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı, yıl boyunca çeşitli kültürel etkinlikler, sergiler, konserler ve atölye çalışmaları düzenleyerek kentin kültürel yaşamını zenginleştirmektedir. Söz konusu faaliyetler, hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin kentin kültürel zenginliklerini deneyimlemesine olanak sağlamakta ve İzmir'in tarihî mirasının korunmasına katkıda bulunmaktadır. Bu çalışma 2025 yılında yazıldığı için 2025 yılı itibarıyla gerçekleştirilen güncel örnekler verilecektir. Bu güncel örnekler de bu yaklaşımın somut etkilerini göstermektedir. Örneğin, 29 Ağustos-9 Eylül 2025 tarihleri arasında Kültürpark'ta düzenlenen Çim Konserleri, müzikseverlere açık hava konserleri sunarken, Tarihi Havagazı Fabrikası'nda yaz boyunca gerçekleştirilen Yeniden Sinematek etkinlikleri sinemaseverleri bir araya getirmiştir. Ayrıca, 5 Mayıs-9 Eylül 2025 tarihleri arasında Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi'nde sergilenen "Direnişin İlk Günü, 15 Mayıs 1919" sergisi, İzmir'in kurtuluş mücadelesini ziyaretçilere aktarmış ve tarihî bilincin yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2025). Bütün bu çalışmalar, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kültürel belediyecilik anlayışının kent kimliğine sağladığı katkıları açıkça göstermektedir. Kent genelinde düzenlenen kültürel etkinlikler ve projeler, hem kültürel bilincin yükseltilmesine hem de İzmir'in tarihî ve kültürel mirasının korunarak gelecek nesillere aktarılmasına hizmet etmektedir (Keleş, 2016). Bu bağlamda, Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı'nın faaliyetleri yalnızca kültürel etkinliklerle sınırlı kalmayıp, İzmir'in sosyal yaşamını zenginleştiren ve toplumsal kültür bilincini artıran bir rol üstlenmektedir. Sonuç olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi, kültürel belediyecilik yaklaşımıyla kent kültürünü hem korumakta hem de geliştirmekte; kültürel etkinlikleri ve projeleri aracılığıyla İzmir'in kimliğinin güçlendirilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu süreç, belediyeciliğin yalnızca yönetim ve altyapı hizmetleriyle sınırlı kalmayıp, kentin kültürel yaşamını da kapsayan bütüncül bir yaklaşımla yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

4.3. İzmir'de Kent Kimliğinin Güçlendirilmesi: Kültürel Projeler, Katılımcılık ve Sürdürülebilirlik

İzmir Büyükşehir Belediyesi, kentlilik bilincini güçlendirmek ve kent sakinlerinin aidiyet duygusunu pekiştirmek amacıyla çok sayıda kültürel proje ve etkinlik yürütmektedir. Bu kapsamda, belediye, İzmir Kent Konseyi ve sivil toplum kuruluşları ile yakın iş birliği içinde çalışmalarını planlamaktadır. Özellikle "Sanat Sokakta" ve "İzmir Kültür Yolu" gibi projeler, kentin farklı bölgelerinde halkın bir araya gelmesini sağlayarak kültürel farkındalığı artırmayı hedeflemektedir. Kent kimliğinin oluşumunda katılımcılığın önemini vurgulayan İzmir Kent Konseyi, gençler ve kadınlar için düzenlenen sosyal ve kültürel etkinliklerle kent sakinlerinin toplumsal yaşama aktif katılımını teşvik etmektedir. Örneğin, "Gençlik Meclisi Proje Eğitim Kampı" ve "Kadın Emeği Aylık Toplantıları" gibi programlar, İzmir'de farklı kesimlerin bir araya gelerek kültürel ve sosyal deneyimlerini paylaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca, "Kardeş Kentler Projesi" gibi uluslararası iş birlikleri, kentin kültürel etkileşimini genişleterek, yerel kimliğin evrensel perspektifle buluşmasına katkı sunmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi, kent tarihini ve kültürel mirasını koruma ve gelecek nesillere aktarma amacıyla dijital arşivler oluşturmaktadır. "Hafıza İzmir" projesi kapsamında, kent tarihine dair fotoğraf, belge ve videolar derlenerek halkın erişimine sunulmakta, böylece kentin hafızası kalıcı bir biçimde korunmaktadır. Bu arşivler, kültürel mirasın görünürlüğünü artırmak ve kent kimliğinin sürekliliğine katkı sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Tarihi ve doğal mirasın korunması da İzmir'de kültürel çalışmaların önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Konak Meydanı ve çevresindeki restorasyon projeleri, kentin estetik ve fonksiyonel açıdan yeniden düzenlenmesini sağlarken, doğal alanların

korunmasına yönelik girişimler, İzmir'in ekolojik ve kültürel dokusunun sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktadır. Aynı şekilde, kent içinde yer alan tarihi camiler, külliye ve kültürel mekanlarda düzenlenen turlar ve etkinlikler, hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin kentin tarihine ve kimliğine dair farkındalığını artırmaktadır. Kent sembollerinin tasarımı sürecinde de halkın görüşleri dikkate alınmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin logosu için düzenlenen halk anketleri sonucunda, kentin deniz ve yeşil alanlarını temsil eden renkler ile kültürel simgeler bir araya getirilmiş ve böylece kent kimliğini somutlaştıran bir marka oluşturulmuştur. Logo tasarımı, kent kültürünü ve tarihini simgelemenin yanı sıra, İzmir'in sosyal ve coğrafi özelliklerini de yansıtmaktadır. Sonuç olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İzmir Kent Konseyi tarafından yürütülen kültürel çalışmalar, kentin kimliğinin güçlendirilmesine ve kent sakinlerinin aidiyet duygusunun artırılmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Bununla birlikte, dijital platformların etkin kullanımı, gençlerin ve farklı sosyal grupların projelere katılımının artırılması, sürdürülebilir kültürel uygulamaların benimsenmesi ve uluslararası iş birliklerinin genişletilmesi, İzmir'in kent kimliği çalışmalarının daha da etkili hale gelmesine olanak sağlayacaktır. (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2025; İzmir Kent Konseyi, 2025)

4.4. İzmir'de Kent Kimliğinin Korunması ve Kentlilik Bilincinin Geliştirilmesine Yönelik Planlı Yaklaşımlar

İzmir'de kentleşme oranı ve kent nüfusu hızla artarken, bu süreçle birlikte özgün kentsel değerlerin azalması ve kentlilik bilincinin zayıflaması gibi sorunlar da gün yüzüne çıkmaktadır. Bu durum, kentin kimliğinin korunması ve geliştirilmesi açısından ciddi bir tehdit oluşturmakla birlikte, aynı zamanda İzmir'in büyükşehir statüsü ile birlikte sahip olduğu büyüme potansiyelini, kent kültürü ve kentlilik bilincini güçlendirmek için bir fırsata dönüştürmektedir. 2024 yılı itibarıyla İzmir'in nüfusunun yaklaşık 4.493.242 olduğu ve önümüzdeki yıllarda hızlı bir artış göstereceği öngörülmektedir. Bu hızlı nüfus artışı, kentleşme ve göç gibi dinamiklerle birleştiğinde, kentsel kimliğin korunması ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi için stratejik ve zamanında müdahaleleri gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, İzmir'in kent kimliğini güçlendirmek ve kentlilik bilincini yaygınlaştırmak için uygulanabilecek çeşitli çalışmalar ve öneriler öne çıkmaktadır. İlk olarak, İzmir'in özgün kentsel kimliğini ortaya koyan fiziksel ve kültürel kodların belirlenmesi ve bu kodların kent tasarım süreçlerine entegre edilmesi büyük önem taşımaktadır. Böylece kentin estetiği ve kimliği korunurken, kentlinin aidiyet duygusu da güçlendirilecektir. İkinci olarak, kentlilik bilincinin özellikle çocuklar ve gençler arasında yaygınlaştırılması amacıyla eğitim programlarının düzenlenmesi gerekmektedir; bu programlar, kent kültürünün benimsenmesini ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayacaktır. Buna ek olarak, İzmir'in tarihsel ve kültürel mirasını içeren kent arşivlerinin dijitalleştirilmesi ve halkın erişimine açılması, kentin geçmişi ile günümüzü birleştirerek kültürel bilincin yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda, kentleşme sürecinde çevresel sürdürülebilirliğin gözetilmesi ve doğal kaynakların korunması, kentsel dönüşüm projelerinin etkinliğini artıracak, yaşam kalitesinin yükselmesine olanak tanıyacaktır. Son olarak, kent planlamasında toplum katılımının artırılması ve kent sakinlerinin görüşlerinin alınması, hem planlama süreçlerini demokratikleştirecek hem de kent kimliğinin güçlendirilmesine doğrudan katkıda bulunacaktır. Tüm bu önlemler ve uygulamalar, İzmir'in kent kimliğinin korunması ve geliştirilmesi sürecinde zamanlama açısından son derece uygun bir dönemde hayata geçirilmekte olup, kent kültürünün ve kentlilik bilincinin sürdürülebilir bir şekilde güçlendirilmesine olanak tanıyacaktır. (Hürriyet Daily News, 2025).

4.4.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Sosyal Medya Kullanımı ile Kentlilik Bilinci ve Katılımcı Yönetimin Güçlendirilmesi

İzmir Büyükşehir Belediyesi, sosyal medyayı kentlilik bilincini geliştirmek ve katılımcı yönetimi güçlendirmek amacıyla etkin bir araç olarak kullanmaktadır. Belediye, sosyal medya platformları üzerinden vatandaşlarla doğrudan iletişim kurarak, şeffaflık ve katılımı teşvik etmektedir. Örneğin, Hemşehri İletişim Merkezi (HİM) aracılığıyla vatandaşlar, öneri ve şikâyetlerini sosyal medya hesapları üzerinden iletebilmektedir. Ayrıca, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2025-2029 Stratejik Planı'nda, sosyal medyanın doğru bilgi yayma ve yanlış bilgileri düzeltme amacıyla daha etkin bir şekilde kullanılacağı belirtilmektedir. Bu strateji, sosyal medyanın yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesinde, kent kültürünü tanıtmaya ve vatandaşların yönetime katılımını sağlama işlevi gördüğünü göstermektedir. Bununla birlikte, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal medya kullanımında, kentlilik bilincini geliştirme ve kültürel değerleri öne çıkarma konusunda daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiği söylenebilir. Özellikle sosyal medya platformlarında kent kültürüne dair içeriklerin artırılması, vatandaşların bu içeriklere daha fazla ilgi göstermesini sağlayacaktır. Sonuç olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal medya kullanımı, katılımcı yönetim ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi açısından önemli bir araçtır. Ancak bu aracın etkinliğini artırmak için sosyal medya içeriklerinin çeşitlendirilmesi ve vatandaşların bu içeriklere katılımının teşvik edilmesi gerekmektedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi Hemşehri İletişim Merkezi [HİM], 2025; İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2025).

4.4.2. Kentlilik Bilincinin Geliştirilmesinde Eğitim ve Üniversite Gençliğinin Rolü

Kentlilik bilincinin geliştirilmesinde en temel yaklaşım, eğitim ve seminerlerin sistemli biçimde uygulanmasıdır. Bu eğitim ve seminerler, okul öncesi eğitim kurumlarından başlayarak ilköğretim, lise ve üniversite düzeyine kadar devam etmeli; İzmir'in tarihî, kültürel ve doğal birikimi genç kentlilere aktarılmalıdır (Kentleşme Şurası, 2009). Bu sayede gençlerde kente aidiyet duygusunun geliştirilmesi mümkün olacaktır. Özellikle üniversite gençliğinin İzmir'deki sürelerinin eğitimle sınırlı ve geçici olduğunu düşünmeden, onlara kentin kültürünü tanıyacak projeler geliştirilmesi önemlidir. Son yıllarda bazı üniversite yerleşkelerinin kent merkezlerinden uzak alanlarda kurulması, öğrencilerin İzmir'in tarihî ve kültürel değerlerinden kopmasına ve kent yaşamına yabancılaşmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, kentin değerlerini üniversite ortamına taşıyacak programların hayata geçirilmesi, gençlerin İzmir'e dair farkındalık ve aidiyet duygusunu güçlendirecek etkili bir çözüm olarak değerlendirilebilir. Bu amaçla İzmir Büyükşehir Belediyesi ve üniversite yönetimleri işbirliğiyle yürütülebilecek projeler arasında; üniversite gençliğine yönelik sosyal ve kültürel etkinliklerin artırılması, kent merkezinde kültürel ve tarihî gezilerin düzenlenmesi ve öğrencilerin kent yaşamına aktif katılımını sağlayacak öğrenci kulüplerinin teşvik edilmesi sayılabilir. Ayrıca, üniversite eğitiminin ilk yılında seçmeli bir ders olarak İzmir'in kültürü, tarihi ve kent kimliği konularının müfredata eklenmesi, dersin uygulamalarla desteklenmesi yoluyla öğrencilerin kentlilik bilincini pekiştirmelerine katkı sağlayacaktır. Böylesi bütüncül bir yaklaşım, gençlerin sadece eğitim süresince değil, uzun vadede de İzmir'e bağlı ve kentin kültürel değerlerine sahip çıkan bireyler olarak yetişmesini destekleyecektir.

5.SONUÇ

Bu çalışma, kent kimliği ve kültürünün oluşumunda tarihî, kültürel, toplumsal ve coğrafi unsurların belirleyici rolünü kapsamlı biçimde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Kentler, yalnızca fiziksel yaşam alanları olarak değil; aynı zamanda toplumsal etkileşimin, kültürel üretimin ve tarihî birikimin merkezleri olarak işlev görmektedir. Bu bağlamda kent kimliği, mekânsal özelliklerin ötesinde, kentte yaşayan toplulukların tarihî deneyimleri, kültürel alışkanlıkları ve sosyal etkileşimleriyle şekillenen dinamik bir olgudur. İzmir özelinde yapılan analizler, şehrin coğrafi konumu, tarihî derinliği, çok kültürlü yapısı ve doğal çevresinin kent kimliğinin biçimlenmesinde önemli katkılar sağladığını göstermektedir. İzmir'in tarihî mirası, farklı medeniyetlerin bıraktığı kültürel izler ve toplumsal yapısı, kentin özgün kimliğini oluşturan temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu unsurlar, yalnızca geçmişin belgeleri olarak değil; aynı zamanda güncel sosyal ve kültürel yaşamın sürekli biçimlendirdiği dinamik etkenler olarak değerlendirilmektedir. Kent kimliği ve kent kültürü arasındaki ilişki, karşılıklı ve birbirini besleyen bir etkileşim olarak tanımlanabilir. Kültürel değerlerin korunması, tarihî mirasın gelecek kuşaklara aktarılması ve toplumsal aidiyet duygusunun güçlendirilmesi, kent kimliğinin sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin rolü, kent kimliğinin güçlendirilmesinde belirleyici bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kültürel belediyeçilik anlayışı; kültür-sanat projeleri, restorasyon çalışmaları, dijital arşivler ve kentlilik bilincini artırıcı programlarla hem kentlilerin aidiyet duygusunu pekiştirmekte hem de kentin tarihî ve kültürel değerlerinin korunmasına katkı sunmaktadır. İzmir örneğinde gözlemlendiği üzere, kent kimliği yalnızca mekânsal ve fiziksel özelliklerden ibaret olmayıp; tarihî süreçler, ekonomik yapı, sosyal ilişkiler ve kültürel birikimle sürekli olarak şekillenen dinamik bir olgudur. Kentlerin özgün kimliklerini sürdürebilmeleri, kültürel unsurların etkin biçimde yönetilmesine ve toplumsal katılım süreçleriyle desteklenmesine bağlıdır. Bu doğrultuda kent kimliği ve kültürü, mekânsal bir kavram olmanın ötesinde; toplumsal değerler, tarihî birikim ve kültürel etkileşim aracılığıyla inşa edilen ve sürekli gelişen bütüncül bir yapı olarak ele alınmalıdır. İzmir örneği, yerel yönetimlerin kültürel ve toplumsal katkılarıyla kent kimliğinin korunması ve güçlendirilmesinin somut ve güncel bir göstergesini sunmaktadır. İzmir'in kültürel çeşitliliği, tarihî mirası ve kentlilik bilincini güçlendiren belediyeçilik uygulamaları, özellikle benzer büyüklükteki Anadolu şehirleriyle karşılaştırıldığında, kent kimliğinin korunması ve toplumsal katılım açısından daha bütüncül ve kapsamlı bir model sunmaktadır.

6.KAYNAKÇA

- BAŞARAN, İ. (2008). *Kent ve yerel yönetim*. Okutan Yayıncılık, İstanbul.
- ES, M. (2007). *Kent üzerine düşünceler*. Okutan Yayıncılık, İstanbul.
- ERDÖNMEZ, M. E., & AKI, A. (2005). Açık kamusal kent mekânlarının toplum ilişkilerindeki etkileri. *Megaron-YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 1(1), 67-87.
- GÖKŞEL, Z. S., & KUTLU, Ö. (2014). Kent kültürü oluşturma aracı olarak kültürel belediyeçilik: Selçuklu örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Dr. Mehmet Yıldız Özel Sayısı*, 75-91.
- GÜLER, T., ŞAHNAGİL, S., & GÜLER, H. (2016). Kent kimliğinin oluşturulmasında kültürel unsurların önemi: Balıkesir üzerine bir inceleme. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*.
- HATT, P. K., & REISS, A. J. (2002). Kentsel yerleşimlerin tarihi. In B. Duru & A. Alkan (Ed.), *20. yüzyıl kenti*, İmge Kitabevi, Ankara.
- HÜRRİYET DAILY NEWS. (2025, Şubat 22). İzmir's population projected to reach 5.6 mln by 2050. <https://www.hurriyetdailynews.com/izmir-population-projected-to-reach-5-6-mln-by-2050-206110> (Erişim Tarihi: 08.09.2025)
- İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ. (2025a). *İzmir kültür ve sanat projeleri*. www.izmir.bel.tr (Erişim Tarihi: 06.08.2025)
- İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ. (2025b). *Yıl Boyu Kültür Sanat Etkinlikleri 2025*. https://www.bizizmir.com/tr/SeffafIzmir/ProjeDetay/1365?utm_source (Erişim Tarihi: 06.08.2025)
- İZMİR KENT KONSEYİ. (2025). *Kent kimliği ve katılım projeleri*. www.kentkonseyi.izmir.bel.tr (Erişim Tarihi: 07.08.2025)
- İZMİR TİCARET ODASI. (2025). *History of İzmir*. https://www.izto.org.tr/en/tg/history-of-izmir?utm_source (Erişim Tarihi: 08.09.2025)
- KAYA, E. (2007). *Kentleşme ve kentlileşme*. Okutan Yayıncılık, İstanbul.
- KAYPAK, Ş. (2010). Antakya'nın kent kimliği açısından irdelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(54), 373-392.
- KELEŞ, R. (2005). Kent ve kültür üzerine. *Mülkiye Dergisi*, 29(246), 9-18.
- KELEŞ, R. (2016). *Yerinden yönetim ve siyaset*. İmge Kitabevi, Ankara.
- KURT, N. (2011). Kent hizmetlerinin geleceğinde kentsel sorumluluklar ve kent kültürünün geliştirilmesi stratejileri. *ÇOMÜ Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 261-278.
- RESMÎ GAZETE. (2012). 6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. <https://www.resmigazete.gov.tr> (Erişim Tarihi: 08.09.2025)
- TEKELİ, İ. (1991). Bir kentin kimliği üzerine düşünceler. In *Kent planlaması konuşmaları* (ss. 79-89). TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.
- TATLIDİL, E. (2009). Kent ve kentli kimliği: İzmir örneği. *Ege Akademik Bakış*, 9(1), 319. <https://doi.org/10.21121/eab.2009119745>

TODAİE. (1992). *Kamu yönetimi araştırması (KAYA), Yerel Yönetimler Araştırma Grubu Raporu*. Ankara.

ÜLKER, N. (1994). *XVII. ve XVIII. yüzyıllarında İzmir şehri tarihi I: Araştırmaları*. Akademik Kitabevi, İstanbul.

YAHYAGİL, M. (1998). Kentlerin kültürün gelişimine etkileri. *Sosyoloji Konferansları, İ.Ü.İ.F.*, 25. Kitap, 105-120.

ÖZCAN, G. (2011). Türkiye’de yerel yönetimlerin kültür politikaları ve kültürel belediyeçilik (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

ÖZTAŞ, C., & ZENGİN, E. (2008). Yerel yönetimler ve kültür hizmetleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 54, 155-180.